

Kloof tussen basisschool en brugklas
Onderwijscafé 27 april 2011

Voor de meeste kinderen verloopt de overgang tussen de basisschool en het voortgezet onderwijs probleemloos. Wel lijken de basisschool en de vo-school tegengestelde belangen te hebben: de basisschool wil graag dat leerlingen zo hoog mogelijk uitstromen, terwijl het voortgezet onderwijs huiverig is voor te hoge adviezen.

In het onderwijscafé van 27 april 2011 wisselen (ervarings)deskundigen en mensen uit het onderwijsveld van gedachten over de overgang van basisschool naar brugklas. Het onderwijscafé is een initiatief van de PO-Raad, de VO-Raad en de AVS.

De overstap van basisschool naar voortgezet onderwijs is een belangrijk onderwerp. Om kinderen een goede kans te geven op een succesvolle schoolloopbaan, is het belangrijk dat op de goede plek terecht komen in het voortgezet onderwijs. Het thema wordt belicht door een panel van deskundigen en door een panel van onderwijsmensen.

Informatiebehoefte

Het eerste panel bestaat uit brugklasleerling Tijmen Gerrits, zijn vader de onderwijsjournalist Robin Gerrits en Wouter Camps, specialist in het puberbrein. Tijmen zit nu negen maanden in de brugklas en vindt het leuk. "Het huiswerk is wel wennen. Dat moet veel sneller dan op de basisschool." Als voorbereiding is hij met de school naar verschillende open dagen geweest. "Alle scholen weten het zo te brengen dat je denkt: ja, leuk. Uiteindelijk heb ik gekozen voor het Roland Holstcollege. Die hadden veel geslaagd." Zijn vader Robin Gerrits schreef in de Volkskrant een persoonlijk artikel geschreven naar aanleiding van de overgang van de basisschool naar de brugklas. Die overgang is groot voor ouders, zegt Gerrits. "We wonen dicht bij de basisschool en spelen een rol in allerlei activiteiten. Dat was op het Roland Holst afgelopen. We snakten naar het eerste tienminutengesprek. Er is een enorme behoefte aan informatie: hoe vinden jullie dat het gaat? Hij gaat de grote wereld in maar hij maakt fouten, hij doet dingen onhandig. Je wilt gerustgesteld worden."

Zuurstof

Wouter Camps legt uit dat het puberbrein nog in ontwikkeling is. De frontaalkwab, waar zaken zetelen als kunnen plannen en causaal redeneren, is nog in ontwikkeling. Het grote verschil tussen de basisschool en het voortgezet onderwijs is volgens hem de gerichtheid: op de basisschool draait het om de ontwikkeling van het kind, op het voortgezet onderwijs om het overbrengen van kennis. "Het brein moet zich veilig voelen, wil het leerstof kunnen opnemen. Kinderen die pesten, een docent die cynisch doet, een agressieve poster aan de muur, dat is onveilig." Daarnaast heeft het brein voeding nodig: voldoende zuurstof in een lokaal, voldoende vocht, voldoende beweging. Gerrits vindt de opmerkingen van Camps behartenswaardig. Het binnenklimaat in een school is vaak slecht, en dat kinderen water nodig hebben is een eye-opener.

Overdracht

Het tweede panel bestaat uit mensen uit het onderwijsveld: Marcel Janssen, bovenschools schoolleider van 26 basisscholen in Roermond, SBO-directeur Christiaan Temmen en René Heijnen, conrector van leerjaar 1 en 2 van het Canisius Lyceum in Nijmegen. Marcel Janssen heeft in Roermond met de basisscholen en de scholen voor voortgezet onderwijs goede afspraken gemaakt. "De basisschool verzamelt veel informatie over leerlingen waar de school voor voortgezet onderwijs niets doet", zegt Janssen. "De vraag is dus: welke informatie draag je over? Het gaat niet alleen om opbrengsten, maar ook om de vraag hoe een kind het beste leert." In Roermond wordt de informatie overgedragen via een gestandaardiseerd formulier maar ook in een gesprek. Heijnen vertelt dat het Canisius Lyceum veel aan aandacht besteedt aan overdracht. Er is contact met de basisschool over de

cognitieve en sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen. Er wordt ook teruggekoppeld naar de basisscholen hoe kinderen het maken op het lyceum. Er zijn gezamenlijke studiemiddagen voor het basis- en het voortgezet onderwijs over onderwerpen als dyscalculie en warme overdracht. Temmen vertelt dat het contact met het voortgezet onderwijs steeds beter gaat, maar dat de verwijzing naar het lwoo vaak problematisch verloopt. “Onze leerlingen hebben een disharmonisch profiel. Een kind is bijvoorbeeld praktisch ingesteld, maar verbaal niet sterk. In de eerste twee jaar van het vmbo-lwoo zou het praktisch handelen meer gekoppeld moeten zijn aan de theorie.”

Cito Eindtoets

Er zijn veel voorstanders van het verschuiven van het afnamemoment van de Cito Eindtoets. De scholen in Roermond deden mee aan de pilot waarbij de toets eind maart werd afgenomen in plaats van in februari. Janssen: “De voornaamste winst is dat het advies van de leerkracht aan waarde wint. Je moet de gegevens aanleveren voor je de toetsscore hebt. Daardoor vindt er betere informatieoverdracht plaats.” Heijnen ziet nadelen aan het uitstellen van de Cito toets. “Dan beschikken we pas laat over de toetsscore. Vooral in het vmbo-t zijn soms dilemma’s. Ouders willen hun kind niet naar het vmbo-kader of -beroepsgericht laten gaan. Met de score van de Cito toets hebben we dan een overtuigend argument.”

Vertrouwen

De scholen in Roermond hebben afgesproken dat het basisschooladvies maatgevend is. “We hebben het vertrouwen gevraagd aan de scholen voor voortgezet onderwijs”, vertelt Janssen. “Maar we zeggen ook tegen de leerkrachten: wees eerlijk. Je moet voor je advies kunnen staan. Het uitgangspunt is elkaar in de professionele rol te zetten.” Heijnen signaleert tegenstrijdig belangen. “De basisschool heeft er belang bij dat veel leerlingen hoog uitstromen. Ook voor de inspectie is dat een belangrijk punt. Terwijl het voortgezet onderwijs er zeker van wil zijn dat leerlingen niet in een later stadium moeten afstromen omdat ze te hoog zijn geadviseerd.”

Faire kans

In de afronding van het debat stelt Ton Duif vast dat bij een latere afname van de Cito Eindtoets de verschillende sectoren bereid zijn om meer te overleggen. “In het basisonderwijs is veel pedagogisch-didactische kennis. Het vo heeft meer kennis van vaktechnische zaken en leerstijlen. Het zou veel opleveren als we daarover meer van gedachten wisselen, bijvoorbeeld via internet.” Volgens Sjoerd Slagter laat het debat zien hoe moeilijk het is de leerling centraal te stellen. “Eigenlijk moet de kern zijn dat we leerlingen maximale kansen bieden. De inspectie moet scholen niet afrekenen op het bieden van kansen, en scholen moeten niet meer drempels opwerpen bij het aannemen van leerlingen als de Cito Eindtoets wordt uitgesteld.” Kete Kervezee vindt de grote winst van de middag dat de overgang tussen basis- en voortgezet onderwijs een gezamenlijk thema is. “Leerlingen moeten een faire kans krijgen. Het mag niet aan het systeem liggen als het niet lukt.”

Auteur: Susan de Boer, 28 april 2011